Lausunto HE 211/2022 valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta 2024-2030

Suomen tavoitteena on nostaa TKI-menojen osuus bruttokansantuotteesta 4%:iin vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen taustalla on epäilemättä halu parantaa Suomen varsin keskinkertaista viimeisen vuosikymmenen tuottavuuskehitystä. Suomen demografiset trendit huomioon ottaen on erityisen painavat syyt olla huolissaan tuottavuuskehityksestä yleisesti ja ehkä erityisesti suljetulla sektorilla ja palveluissa (kts. esim. Pohjola 2020).[1]

Esityksen mukaan valtion T&K-rahoituksen tulisi kasvaa noin 1.8mrd€ vuoteen 2030 vuoteen 2023 verrattuna. Tälle summalle antaa perspektiiviä se, OKM:n esitys koko korkeakoulusektorin (ml. ammattikorkeakoulut) ja tutkimuksen rahoittamiseksi vuodelle 2023 on 3.4 mrd€.[2] Suunniteltu kasvu on siis yli puolet OKM:n ehdottamasta korkeakoulu- ja tutkimusrahoituksesta.

Tehty linjaus voi olla perusteltu poliittisen päätöksenteon näkökulmasta, ts., muulla tavoin voisi olla vaikea saada julkista sektoria sitoutumaan tutkimus- ja kehitystoiminnan pitkäjänteiseen rahoittamiseen (rahoituksen kasvattamiseen). Toki on huomattava, että ilman näin pitkäaikaista sitoutumista (kts. HE) Ruotsi on saanut omat T&K-panostuksensa (suhteessa BKT:een) uudestaan nousuun noin 2015 alkaen T&K-panostusten BKT-osuuden laskettua sitä ennen pitkän aikaa.[3]

Tehdyn linjauksen ei pidä antaa hämärtää muutamia keskeisiä tosiasioita:

1. Tulevaisuuden tuottavuuskasvu mm. palveluissa tulee eittämättä myös muusta kuin T&K-toiminnaksi määritellystä toiminnasta, kuten paremmista johtamisjärjestelyistä, teknologian käyttöönotosta jne.
2. T&K-rahoituksen käyttö yksityisellä sektorilla jakaantuu tyypillisesti noin puoliksi palkkoihin ja muihin menoihin. Lyhyellä tähtäimellä T&K-työntekijöiden

[1] Pohjola, M., 2020. Teknologia, investoinnit, rakennemuutos ja tuottavuus – Suomi kansainvälisessä vertailussa. TEM julkaisuja 2020:5. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-492-1
[2] https://okm.fi/-/okm-n-ehdotus-valtion-talousarvioon-2022
[3] https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm.

tarjontajousto on hyvin matala pitkistä koulutusajoista johtuen. Muilla T&K-panostuksilla puolestaan ei tee ilman osaavaa henkilökuntaa mitään. Löytyy tutkimusnäyttöä siitä, että nopea rahoituksen lisääminen voi johtaa T&K-henkilökunnan palkkojen kasvuun, ei niinkään T&K:n tosiasialliseen lisääntymiseen.[4]

3. Keskeinen haaste tuottavuuskasvulle on saada resurssit, niin henkiset kuin fyysiset, allokoitua oikein. Resurssiallokaation esteet voivat Suomessa olla varsin huomattavat (kts. esim. Dai ym. 2022),[5] eikä T&K-rahoituksen lisäämisellä ole tähän ongelmaan välttämättä minkäänlaista suoraa vaikutusta.
4. Innovaatioiden ja tuottavuuskasvun näkökulmasta muut yhteiskuntapolitiikan lohkot kuin perinteisesti ymmärretty innovaatiopolitiikka voivat olla hyvin ratkaisevassa osassa (esim. Takalo ja Toivanen 2015).[6]

Laki on siis varmastikin perusteltu, mutta keskeistä onnistumisen kannalta on se,

1. miten TKI-toimintaan suunnattavat rahat allokoidaan niin yli ajan kuin yli eri sektoreiden ja sektoreiden sisällä sekä se
2. mitä muita tuottavuuskasvua parantavia, T&K-rahoituksen kasvua täydentäviä politiikkatoimia Suomi saa aikaiseksi.

Otto Toivanen
Taloustieteen professori, Aalto-yliopisto
Akateeminen johtaja, Taloustieteen keskus Helsinki GSE

[4] Goolsbee, A., 1998. Does R&D Policy Primarily Benefit Scientists and Engineers?. *American Economic Review (Papers and Proceedings)*, 88(2), May 1998, 298 - 302.

[5] Dai, S., N. Kuosmanen, T. Kuosmanen, T. Kuusi, J. Liesiö ja T. Maczulksij, 2022. Misallocation of labor and capital in Finland's business sector. Publications of the Government's analysis, assessment and research activities 2022:44. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-212-1.

[6] Esim. Takalo, T. ja O. Toivanen, 2015. Economics of innovation policy. *Nordic Economic Policy Review*, 2, 65-90 .